

(ἐκ τοῦ ἅσμ. «τοῦ Χριστοῦ τὸ καταλόγι», ὅπερ τὴν ἐσπέραν τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς ψάλλεται ὑπὸ χοροῦ παρθένων πρὸ τοῦ Ἐπιταφίου).

ἅγιο-Ταξιάρχης ὁ, ἀμάρτ. ἅγιον-Ταξιάρχ'ς Μακεδ. (Λακκοβ.) ἅι-Ταξιάρχης Ἡπ. Παξ. ἅι-Ταξιάρχ'ς Ἡπ. (Ζαγόρ.) Μακεδ. (Βελβ.) κ. ἅ.

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἅγιος καὶ τοῦ ὄν. Ταξιάρχης.

1) Μιχαὴλ ὁ ἀρχάγγελος φέρων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ γλώσσῃ τὸν τίτλον τοῦ ταξιάρχου ὡς ἀρχηγὸς ἀγγελικῶν ταγμάτων καὶ ἐορταζόμενος τὴν 8ην Νοεμβρίου Μακεδ. (Λακκοβ.) Παξ. κ. ἅ. : Φρ. *Εἶνι γὰρ τὸν ἅγιον-Ταξιάρχ'* (εἶναι ἀνάγκη νὰ μεταβῇ εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Ταξιάρχου πρὸς θεραπείαν. Ἐπὶ τοῦ παράφρονος. Πβ. ἅγι-Ἀντωνίς, ἅγι-Γιάννης) Λακκοβ. 2) Ὁ μὴν Νοέμβριος (ὠνομάσθη οὕτω, διότι κατ' αὐτὸν τελεῖται ἡ ἐορτὴ τοῦ Ταξιάρχου) Ἡπ. (Ζαγόρ. κ. ἅ.) Μακεδ. (Βελβ.) κ. ἅ. Συνών. *Ἀγιοστρατηγιάτης, ἅγι-Στρατήγος 2, Ἀγιοφιλιπιάτης, Ἀγιοφιλιππίτης.*

Ἀγιοταφίτης ὁ, Πελοπν. (Λακων.) Κυκλ. (Πάρ. κ. ἅ.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. Ἀγιος-Τάφος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

1) Ὁ ἀνήκων εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, ἥτοι ὁ ἀποτελῶν μέλος τῆς Ἀγιοταφίτικης ἀδελφότητος Λακων. Πάρ. Ἡ σημ. καὶ παρὰ Σομ. 2) Ὁ χάριν προσκυνήσεως μεταβάς εἰς Ἅγιον Τάφον, προσκυνητὴς Κυκλ.

Ἀγιοταφίτικος ἐπιθ. σύνηθ. καὶ Πόντ. (Κερασ.) Ἀγιοταφί'τους Λέσβ. κ. ἅ. Ἀγιοταφίτικος Πόντ. (Κερασ.) Ἀγιοταφίτικος Πόντ. (Κερασ.) Ἀγιοταφίτικος Πόντ. (Κερασ.) Ἀγιοταφίτικο τό, Σκῦρ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. Ἀγιος-Τάφος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίτικος.

1) Ὁ ἀνήκων εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, ἐπὶ μοναστηρίων, κτημάτων κττ., ἡ ὁ ἐξ Ἁγίου Τάφου προερχόμενος, ἐπὶ κηρίων, σταυρῶν, εἰκόνων, κομβολογίων κττ., ἅτινα οἱ ἐπανακάμπτοντες ἐκ τοῦ Ἁγίου Τάφου προσκυνηταὶ φέρουν ὡς δῶρα ἱερὰ καὶ πολύτιμα εἰς τοὺς οἰκείους καὶ φίλους ἐνθ' ἂν. : Ἀγιοταφίτικο μετόχι-μοναστήρι κττ. Σταυρὸς Ἀγιοταφίτικος. Κερί-κομβολόγι-σάβανο Ἀγιοταφίτικο. Λουλούδια Ἀγιοταφίτικα σύνηθ. || Ἄσμ.

Ἀγιοταφίτικε σταυρὲ καὶ χῶμα τ' Αἰ-Τάφον,
ἐμαθάν το πῶς σ' ἀγαπῶ καὶ μετὰ μένα τὰ ἔχουν

(πρὸς ἐρωμένην. Περὶ τῆς συνηθείας νὰ καλοῦνται πρόσωπα προσφιλεῖ δι' ὀνομάτων πολυτίμων πραγμάτων πβ. ἀγικωσταντινᾶτο) Νίσυρ. 2) Τὸ οὐδ. οὐσ., ὕψωμα, τοῦ ὁποίου τὰ χρωματιστὰ ποικίλματα εἶναι ἐντυπα (ὅπως κατὰ κανόνα εἶναι τὰ Ἀγιοταφίτικα σάβανα) Σκῦρ.

ἀγιότη ἡ, Κρήτ. ἀγότη Κρήτ. Σίφν. κ. ἅ.

Τὸ μεταγν. οὐσ. ἀγιότης.

1) Ἡ ιδιότης τοῦ ἁγίου, ἡ ἀγιωσύνη, μόνον ὡς τίτλος τῶν ἱερωμένων Κρήτ. : *Τί κάνει ἡ ἀγιότη σου* ; Συνών. ἀγιωσύνη. 2) Ἡ πρὸς τὰ θεῖα ἀφοσίωσις καὶ εὐλάβεια διὰ πράξεων θρησκευτικῶν ἐκδηλουμένη Σίφν. : Φρ. *Ἦπες σ' τὴν ἀγιότη* (ἀφωσιώθη εἰς τὴν θρησκευτικὴν λατρείαν). *Ἦκανε ἀγότες* (ἐτρόπη εἰς τὰ θεῖα ἐξαιτούμενος βοήθειαν) αὐτόθ.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ

ἁγιοτράπεζο τό, ἀμάρτ. ἁγιοτράπεζον Πόντ. (Κερασ.) ἁγιοτράπεζον Πόντ. (Τραπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἅγιος καὶ τοῦ οὐσ. τραπέζι. Τὸ ἁγιοτράπεζον ἔχει τὸ α κατὰ τὸ ἁγία-τράπεζα, ὁ πβ.

Ἡ ἁγία τράπεζα, τετράγωνος καὶ εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἱεροῦ βήματος ἰδρυμένη, ἐπὶ τῆς ὁποίας τελεῖται τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας : Ἄσμ.

Ἀγιο-Σοφία νὰ κρύβης με, οἱ Τοῦρκοι θὰ μὲ παίρ'νε,
τ' ἔξ'-ι-σ' θὰ κάμω μάρμαρον, τ' ἀπέσ' μαργαριτάριν,
θὰ κάμω 'ς τ' ἁγιοτράπεζο σ' δλόχρυσον μαντήλιν

(τ' ἔξ'-ι-σ' = τὸ ἔξω σου. τ' ἀπέσ' = τὸ μέσα. Εἰς τὸ ἁγιοτράπεζο σ' ἀπεβλήθη τὸ ν ἐν συνεκφ. πρὸ τοῦ σ τῆς ἀντων.) Κερασ. Συνών. ἁγία-Τράπεζα.

ἁγιοτσικούρι τό, Εὐβ. (Αἰδηψ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἅγιος καὶ τοῦ οὐσ. τσικούρι.

Ὁ πέλεκυς (τὸ α' συνθετ. ἅγιος δὲν προσθέτει οὐδεμίαν σημ., ἐσχηματίσθη δὲ τὸ σύνθετον μόνον διὰ νὰ συμφωνήσῃ γλωσσικῶς πρὸς τὸ ἁ-Γιάννης τῆς ἐπφδ., ἐν ᾗ λέγεται, καθὼς καὶ τὸ ἁγιολόγγος) : *Κίνησε ἁ-Γιάννης ὁ Προδρόμος, πῆρε τὸ ἁγιοτσικούρι νὰ πάη 'ς τὸν ἁγιολόγγο* (ἐπφδ. εἰς ἐρυσίτελας).

ἁγιουλλάκι τό, Κυκλ. (Θήρ. Τήν. κ. ἅ.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἁγιούλλι.

1) Μικρὰ εἰκὼν Κυκλ. (Θήρ. Τήν. κ. ἅ.) : *Ἐχω ἓνα ἁγιουλλάκι ἐγὼ καὶ μοῦ φυλάει τὰ μουλάρια Τήν. Τὸν ἅγιο-Νικόλα τὸν ἔχω 'ς ἁγιουλλάκι* (ζωγραφισμένον εἰς μικρὰν εἰκόνα) Τήν. Συνών. ἁγιάκι, ἁγιούλλι. 2) Ἐπιθετικ. τὸ ἥσυχον, τὸ φρόνιμον : *Ἀγιουλλάκι παιδί εἶν' αὐτό* (ἐκ πληρεστερας φρ. παιδί σὰν ἁγιουλλάκι) Τήν.

ἁγιούλλι τό, Πελοπν. (Λακων. Μάν.)

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἅγιος.

Μικρὰ εἰκὼν ἁγίου : *Ἐπουλοῦσε ἁγιούλλι καὶ ἀγόρασα κ' ἐγὼ ἓνα Μάν. Αὐτὸς μοιάζει σὰν ἁγιούλλι* (ἐπὶ ἀνθρώπου ἀδυνάτου καὶ ἰσχυροῦ, ὡς πολλάκις παριστάνονται εἰς τὰς εἰκόνας οἱ ἅγιοι ἀσκηταὶ) Λακων. *Τὸ παιδί ἔγινε σὰν ἁγιούλλι* (κατέστη ἰσχυρόν, καχεκτικόν) αὐτόθ. Συνών. ἁγιάκι, ἁγιουλλάκι.

ἁγιοῦσα ἡ, Θράκ. (Μάδυτ. Σαρεκκλ. κ. ἅ.) Πάτμ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἅγιος καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -οῦσα, περὶ ἧς ἰδ. ἈνθΠαπαδόπ. ἐν Ἀθηνᾶ 37 (1925) 188.

1) Γυνὴ φιλόθρησκος Θράκ. (Σαρεκκλ. κ. ἅ.) Πάτμ. : Φρ. *Κάν' τὴν ἁγιοῦσα* (ἐπὶ τῆς ὑποκρινομένης τὴν εὐλαβῇ) Θράκ. 2) Γυνὴ ψευδευλαβῆς, ὑποκρίτρια Θράκ. (Μάδυτ. Σαρεκκλ. κ. ἅ.) : *Ἐν' μὰ ἁγιοῦσα αὐτή!* Σαρεκκλ. Πβ. ἁγίοψυχος 2.

ἁγιουτάντες ὁ, Ζάκ. Κέρκ. Παξ. Πελοπν. (Ἀρκαδ. Μεσσ. κ. ἅ.) Σαλαμ. Σίφν. κ. ἅ. ἁιουτάντες Μεγίστ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *aiutante* = βοηθός.

1) Βοηθός, ὑπασπιστής Κέρκ. Παξ. Πελοπν. (Ἀρκαδ.) Σίφν. κ. ἅ. : Ἄσμ.

Σαράντα Παλουμπιώτες, | ὀγδόντα καπεταναῖοι,
ἐξήντα μπουλουκπάσηδες, | τριάντα ἁγιουτάντες

Ἀρκαδ. β) Γραμματεὺς Πελοπν. (Ἀρκαδ. Μεσσ. κ. ἅ.)

γ) Ὁ μαθητευόμενος ἐν τινὶ ἐργασίᾳ Κέρκ. Παξ. κ.ά.: *Ἡρθ' ὁ μάστορας μὲ τὸν ἀγιουτάντε του Κέρκ.* 2) Ἰατρὸς Ζάκ. 3) Ὡς ναυτικὸς ὄρ. σχοινίον, διὰ τοῦ ὁποίου ἀνέλκεται μετέωρος πρὸς τὰ ἄνω ἢ κεραία τοῦ ἱστίου, ὀρθωτήρ, ρυθμιστήρ Ἄνδρ. Μεγίστ. Σαλαμ. κ.ά. β) Μέρος τοῦ ἱστίου, ἐφ' οὗ στερεοῦνται τὰ σχοινία τοῦ ἱστίου Παξ. γ) Πρόσθετον ἱστίον Κέρκ.: *Θὰ σηκώσουμε καὶ τὸν ἀγιουτάντε καὶ αἶντε, θὰ πααίνουμε καπνός.*

ἀγιουτάρω Ζάκ. Θήρ. Κάμπ. Κρήτ. Μέγαρ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Λακων. Σουδεν. κ.ά.) Σίφν. κ.ά. ἀγιουτάρου Θράκ. (Μάδυτ.) Σκόπ. κ.ά. ἀγιουταρίζω Πελοπν. (Λακων.)

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. *aiutare* = βοηθῶ. Τὸ ἀγιουταρίζω ἐκ τοῦ ἁορ. ἀγιουτάρισα.

1) Μετβ. βοηθῶ, ὑποστηρίζω, ἐνισχύω Ζάκ. Θήρ. Θράκ. (Μάδυτ.) Κρήτ. Μέγαρ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. κ.ά.) Σίφν. Σκόπ. κ.ά.: *Τὸν ἀγιούταρενε τὸ χαρτί* (τὸν εὐνόησε τὸ χαρτί. Φρ. τοῦ χαρτοπαιγνίου) Κρήτ. *Τὸν ἀγιουτάρουμε λιγάκι Καλάβρυτ. Πήγαμε ν' ἀγιουτάρουμε τὴν ἄρρωστη νὰ σηκωθῇ, ἀμμή δὲ βορέκαμε* (ἤμπορέσαμεν) Μέγαρ. *Συνών. ἀγιουτεύω, αἰδέαρω.* 2) Δίδω θάρρος, παραθαρρύνω Κάμπ. Πελοπν. (Λακων. κ.ά.) 3) Ἀμτβ. εὐδοκιμῶ πολὺ, πολλαπλασιάζομαι, ἐπὶ δημητριακῶν καρπῶν Πελοπν. (Σουδεν.): *Εἶναι καλὸ τὸ βλαχόσταρο, ἀμμή δὲν ἀγιουτάρει.* Πβ. ἀβγατίζω Α 1.

ἀγιουτεύω Ἰθάκ.

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγιοῦτο.

Βοηθῶ, ἐνισχύω: *Μὲ φώναξε νὰ δὸν ἀγιουτέψω κ' ἔτρεξα καὶ τόκαμα ὅ,τι βόρεσα.*

ἀγιοῦτο τό, Ἀθῆν. Ζάκ. Θήρ. Ἰων. (Σμύρν.) Κέρκ. Κεφαλλ. Κρήτ. Κῶς Μῆλ. Νάξ. Παξ. Πελοπν. (Αἶγ. Καλάβρυτ. Κορινθ. Λακων. Μάν. Μαντίν. Μεσσ. κ.ά.) Σίφν. κ.ά. ἀγιοῦτου Θράκ. (Μάδυτ.) Ἰγιοῦτο Μύκ.

Ἰταλ. *aiuto* = βοήθεια, συνδρομή.

1) Βοήθεια, ἐνίσχυσις Ἀθῆν. Ζάκ. Θήρ. Θράκ. (Μάδυτ.) Κέρκ. Κεφαλλ. Κρήτ. Νάξ. Παξ. Πελοπν. (Αἶγ. Καλάβρυτ. Κορινθ. Μεσσ. κ.ά.) Σίφν. κ.ά.: *Ἐγὼ δὲν ἔχω κἀνέν' ἀγιοῦτο ἀπὸ κἀνέναντε Κέρκ. Δῶκε ἀγιοῦτο ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴ μερὲς γιὰ νὰ τὸ σηκώσουμε αὐτόθι.* Ἐλα νὰ μοῦ δώκης ἓνα ἀγιοῦτο Καλάβρυτ. *Τοῦ κἀνω ἀγιοῦτο* (τὸν βοηθῶ) Ἀθῆν. 2) Θάρρος Ζάκ. Κῶς Μῆλ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Λακων. Μάν.) κ.ά.: *Δῶσε τῆς καρδιάς σου ἀγιοῦτο* (ἔχε θάρρος) Λακων. Μῆλ. *Δῶσ' τοῦ ἀγιοῦτο* (παραθαρρυνέ τον) Κῶς *Ἀγιοῦτο!* (ἐπιφωνήσις παραθαρρυντική) Ζάκ. Κῶς Μάν. κ.ά. *Ἀγιοῦτο, μωρὲ παιδιά, ἀγιοῦτο!* (παρακéléυσις πρὸς ἔντασιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων ἐν τῇ ἐκτελέσει κοινῆς ἐργασίας) Καλάβρυτ. *Συνών. κουράγιο.* β) Παιδιά, ἐν ἧ οἱ ἀποτελοῦντες τὴν μίαν ὁμάδα τῶν παικτῶν ἀπομακρυνόμενοι ἐκ τοῦ μέρους τῆς διαμονῆς των φωνάζουν πρὸς τοὺς τῆς ἀντιπάλου ὁμάδος «ἀγιοῦτο!», οὗτοι δὲ ἐφ' ἐνὸς ποδὸς καταδιώκουν αὐτοὺς καὶ ὅποιον κατορθώσουν νὰ κτυπήσουν συλλαμβάνουν ὡς αἰχμάλωτον Ἰων. (Σμύρν.) γ) Ἐφοδος Πελοπν. (Μαντίν.): *Βαροῦν τ' ἄλογα δυνατὰ καὶ κἀνουν ἐν' ἀγιοῦτο καὶ περνᾶνε.* δ) Ἐπαρσις, οἷσις Κῶς: *Ἐχει ἀγιοῦτο.* *Συνών. φρ. ἔχει ἀέρα.* 3) Ἄνεσις, ἀνακούφισις Μῆλ. Μύκ. κ.ά.: *Τὸ φλεοτόμ'σμα δίν' Ἰγιοῦτο* (τὸ φλεβοτόμισμα ἀνακουφίζει, ἐνν. τὸν ἀσθενῆ) Μύκ.

ἀγιούτσι τό, Τσακων.

Ὑποκορ. τοῦ οὐσ. ἄγιος.

Μικρὰ ἐκκλησία, παρεκκλήσιον.

ἀγιουχάιστος ἐπίθ. πολλαχ.

Ἐκ τοῦ στερεητ. ἁ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γιονχαῖστος <γιονχαῖζω.

Ὁ μὴ ἀποδοκιμασθεὶς διὰ τοῦ ἀποδοκιμαστικοῦ ἐπιφών. *γιούχα!*: *Ἄς πάη ἂν θέλῃ, δὲ θὰ φύγῃ ἀγιουχάιστος.*

ἀγιοφόρι τό, Ἀθῆν. Καππ. (Σινασσ. κ.ά.) ἀγιοφόρι Καππ. (Σινασσ. κ.ά.) ἀγιοφόρ' Καππ. αἰφόρι Καππ. (Ἀνακ. Μαλακ. Σίλατ. Σίλ. Σινασσ. κ.ά.) αἰφόρ' Καππ. (Σίλατ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ ρ. φορῶ.

1) Λευκὸν παραπέτασμα ἢ περικάλυμμα εἰκόνης ἱερᾶς Ἀθῆν. 2) Ἡ ἱερατικὴ στολὴ τοῦ ἱερέως, συνήθως δὲ τὸ φελόνιον Ἀθῆν.: *Πρέπει νὰ 'ναι καθαρή ἡ σκάφη ποῦ θὰ πλυνθῇ τ' ἀγιοφόρι τοῦ παπᾶ.* 3) Ἐνδυμα καινουργές φορούμενον κατὰ τὰς ἐορτὰς Καππ. (Μαλακ. Σινασσ.) β) Ἐνδυμα γαμήλιον Καππ. (Ἀνακ. Σίλατ. Σίλ. κ.ά.): ἄσμ.

Φορῶνουνε τὸν νεόγαμπρο, ἃς ἐν' εὐλογημένο, φορῶνουνε τ' αἰφόρι του καὶ ζώνουν τὴ ζωστήρ του Καππ.

Ἄς φορέσῃ τ' αἰφόρι μου, ἃς ζωστήρ τὴ ζωστή μου, ἃς καλλικέψ' τὸ μαῦρο μου καὶ 'ς τὴ χαρὰ ἃς πάγῃ Σίλατ.

ἀγιοφρυνδο τό, Θράκ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ οὐσ. φρύδι.

Ὡραία ὀφρὺς ὡς ἡ τοῦ ἐξωγραφισμένου ἁγίου: *Γιὰ ἰδὲς τί ἀγιοφρυνδα ἔχει αὐτὸ τὸ παιδί!*

ἀγιοφρυνδος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀγιοφρυνδους Θράκ. (Αἶν.)

Ἐκ τοῦ οὐσ. ἀγιοφρυνδο.

Ὁ ἔχων ὠραίας ὀφρὺς ὡς τοῦ ἐν εἰκόνι παριστανομένου ἁγίου: ἄσμ.

Ἀγιομματα, ἀγιοφρυνδα καὶ ἀγιοκωσταντινάτα

(ὁ στ. οὗτος φέρεται ἐν παραμυθ., ἐν ᾧ κόρη πτωχὴ ἐγέννησε δύο τέκνα ἔχοντα ὠραίους ὀφθαλμούς, ὠραίας ὀφρὺς καὶ γενικῶς ὄντα ὠραία ἢ πολλοῦ λόγου ἄξια ὡς τὰ τιμαλφῇ χρυσᾷ ἀγιοκωσταντινάτα. Πβ. ἀγιοκωσταντινάτο) Αἶν.

ἀγιοφύλλο τό, ΠΓεννάδ. 22.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ οὐσ. φύλλο.

Τὸ φυτὸν αἰγόκλημα τὸ κοινὸν (*Ionocera caprifolium*) τῆς τάξεως τῶν αἰγοκληματωδῶν (*caprifoliaceae*). *Συνών. ἀγιοκλήμα (II) 1, ποντικῆ.* [**]

ἅγιο-φῶς τό, πολλαχ. ἅγιου-φῶς Μακεδ. κ.ά. ἀεφῶς Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.)

Ἐκ παραθέσεως τοῦ ἐπιθ. ἄγιος καὶ τοῦ οὐσ. φῶς.

1) Τὸ ἅγιον φῶς, ὅποιον τὸ φαινόμενον ὡς ἐξερχόμενον ἐκ τοῦ τάφου τοῦ Χριστοῦ κατὰ τὴν τελετὴν τῆς ἀναστάσεως ἐν Ἱεροσολύμοις ἢ τὸ κατερχόμενον ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ ἁγιασθέντος νεκροῦ σώματος ἐναρέτου ἀνθρώπου